ॐ वायोयेतेसहस्त्रिणोरथासस्तेभिरागहि ॥ नियुत्वान्त्सोमपीतये ॥४३॥ ॐ वायवे स्वाहा इदं वायवे ॥

यस मन्त्रले वायुलाई आहुति दिनू ।

ॐ सोमोधेनुꣳसोमोऽअर्वन्तमाशुꣳसोमोवीरङ्कर्म्मण्यन्ददाति ॥ सादन्यंविदत्थ्यꣳ सभेयम्पितृश्रवणंयोददाशदस्मै ॥४४॥ ॐ सोमाय स्वाहा इदं सोमाय ॥

यस मन्त्रले सोमलाई आहुति दिनू ।

ॐ तमीशानञ्जगतस्तस्थुषस्प्पतिन्धियञ्जिन्वमवसेहूमहेव्वयम्॥ पूषानोयथावेदसामसद्वृधेरक्षितापायुरदब्धः स्वस्तये ॥४५॥ ॐ ईशानाय स्वाहा इदमीशानाय ॥ अत्र प्रणीतोदकस्पर्शः ।

यस मन्त्रले ईशानलाई आहुति दिएर प्रणीतामा सुरोको टुप्पो चोभिदिनू ।

द्वादशादित्याः- ॐ यज्ञोदेवानाम्प्रत्येतिसुम्नमादित्यासोभवतामृडयन्तः।। आवोर्वाचीसुमतिर्वृर्वत्यादꣳ होश्चिद्यावरिवोवित्तरासदादित्येभ्यस्त्वा।। ॐ धात्रादिद्वादशादित्येभ्यः स्वाहा इदं धात्रादिद्वादशादित्येभ्यः ।।

यस मन्त्रले धात्रादि बाह्र आदित्यलाई आहुति दिनू ।

एकादशरुद्राः- ॐ य एतावन्तश्चभूयाꣳ सश्चदिशोरुद्रावितस्थिरे।। तेषाꣳसहस्रयोजनेवधन्वानितन्मसि ।।५०।। ॐ वीरभद्राद्येकादशरुद्रेभ्यः स्वाहा इदं वीरभद्राद्येकादशरुद्रेभ्यः ।। अत्र प्रणीतोदकस्पर्शः ।।

यस मन्त्रले वीरभद्रादि एकादश रूद्रलाई आहुति दिएर सुरो प्रणीताको जलमा चोभिदिनू।

षोडश मातरः-ॐ गौरीमिमासलिलानितक्षत्येकपदीद्विपदीत्रिपदी साचतुष्पदी ।। अष्टापदीनवपदीबभूवुषिसहस्त्राक्षरीपरमेव्योमन् ।।५१।। ॐ गौर्यादिषोडशमातृभ्यः स्वाहा इदं गौर्यादिषोडशमातृभ्यः ।।

यस मन्त्रले गौर्यादि षोडश मातृकाहरूलाई आहुति दिनू ।

सप्त मरुतः –ॐ मरुतोयस्यहिक्षयेपाथादिवोविमहसः ।। ससुगोपात-मोजनः ।। ॐ आवहादिसप्तमरुद्भ्यः स्वाहा इदं आवहादिसप्तमरुद्भ्यः।

यस मन्त्रले आवहादि सप्तमरुतलाई आहुति दिनू ।

विनायकादयः षट्-ॐ गणानान्त्वागणपतिꣳ हवामहेप्रियाणान्त्वाप्रियपतिꣳ हवामहेनिधीनान्त्वानिधिपतिꣳ हवामहेव्वसोमम ।। आहमजा निगर्भधमात्वमजासिगर्भधम् ।। विनायकाय स्वाहा इदं विनायकाय।।

अब विनायकादि षट्मा पहिलो आहुति विनायकलाई दिनू ।

ॐ ब्रह्मजज्ञानम्प्रथमम्पुरस्ताद्विसीमतः सुरुचोव्वेनऽआवः ।। सबुध्न्याऽउपमाऽअस्यव्विष्ठाः सतश्चयोनिमसतश्चव्विवः ।।५४।। ॐ ब्रह्मणे स्वाहा इदं ब्रह्मणे ।।

ॐ विष्णोरराटमसिविष्णोःश्नप्त्रेस्त्थोविष्णोः स्यूरसिविष्णोर्ध्रुवोसि वैष्णवमसिविष्णवेत्त्वा ।।५५।। ॐ विष्णवे स्वाहा इदं विष्णवे ।।

यस मन्त्रले विष्णुलाई आहुति दिनू ।

ॐ मानस्तोकेतनयेमानऽआयुषिमानोगोषुमानोऽअश्वेषुरीरिषः।। मानोवीरान्नुद्रभामिनोव्वधीर्हविष्मन्तः सदमित्त्वाहवामहे ।।५६।।

ॐ रुद्राय स्वाहा इदं रुद्राय ।। अत्र प्रणीतोदकस्पर्शः ।

यस मन्त्रले रुद्रलाई आहुति दिएर सुरोको टुप्पा प्रणीताको जलमा चोभिदिनू ।

ॐ अग्निरस्मिजन्मनाजातवेदाघृतम्मेचक्षुरमृतम्मऽआसन् ।। अर्क्कस्त्रि-धातूरजसोविमानोजस्त्रोघर्मोहविरस्मिनाम ।।५७।। ॐ अर्काय स्वाहा इदमर्काय ।

यस मन्त्रले अर्कलाई आहुति दिनू ।

ॐ वनस्पतेवीड्वङ्गोहिभूयाऽअस्मत्सखाप्रतरणः सुवीरः ।। गोभिः सन्नद्धोऽअसिव्वीडवस्वास्थातातेजयतुजेत्वानि ।।५८।। ॐ वनस्पतये स्वाहा इदं वनस्पतये ।।

यस मन्त्रले वनस्पतिलाई आहुति दिनू । अनि जुन उद्देश्यले हवन गरेको छ, त्यो विशेष कार्य सकेर अनि फेरि यहाँबाट हवन गर्नू ।

अत्र विशेषोद्देश्याभिमतं कर्म कृत्वा तत्पश्चादेतदुत्तरं कर्म कुर्वन्ति।

चतुः स्वस्त्यादयः-ॐ स्वस्तिनऽइन्द्रोवृद्धश्श्रवाः स्वस्तिनः पूषाविश्ववेदाः। स्वस्तिनस्ताक्ष्योऽअरिष्टनेमिः स्वस्तिनोबृहस्पतिर्द्दधातु ।।१।। ॐ चतुः स्वस्तिभ्यः स्वाहा इदं चतुः स्वस्तिभ्यः ।।

यस मन्त्रले चतुः स्वस्तिलाई आहुति दिनू ।

ॐ पयःपृथिव्यांपयऽओषधीषुपयोदिव्यन्तरिक्षेपयोधाः ।। पयस्वतीः-प्रदिशःसन्तुमह्यम् ।।२।। ॐ पयः पञ्चभ्यः स्वाहा इदं पयः पञ्चभ्यः ।।

यस मन्त्रले पयः पञ्चलाई आहुति दिनू ।

ॐ विष्णोरराटमसिविष्णोः श्नप्त्रेस्त्थोविष्णोः स्यूरसिविष्णोर्ध्रुवोसि ।। वैष्णवमसिविष्णवेत्वा ।।३।। षड्विष्णुभ्यः स्वाहा इदं षड्विष्णुवभ्यः।

यस मन्त्रले षड्विष्णुलाई आहुति दिनू ।

ॐ अग्निर्देवतावातोदेवतासूर्योदेवताचन्द्रमादेवतावसोदेवता रुद्रा-देवतादित्यादेवतामरुतोदेवताविश्वेदेवादेवता वृहस्पतिर्देवतेन्द्रोदेवतावरुणो-देवता ।।४।। ॐ द्वादशदेवेभ्यः स्वाहा इदं द्वादशदेवेभ्यः ।।

यस मन्त्रले द्वादश देवताहरूलाई आहुति दिनू ।

ॐ द्यौः शान्तिरन्तरिक्षꣳ शान्तिः पृथिवीशान्तिरापः शान्तिरोषधयः

शान्तिः॥वनस्पतयः शान्तिर्विश्वेदेवाः शान्तिर्ब्रह्मशान्तिः सर्वꣳ शान्तिः शान्तिरेवशान्तिः सामाशान्तिरेधि ॥५॥ द्वादशशान्तिभ्यः स्वाहा इदं द्वादशशान्तिभ्यः ॥

यस मन्त्रले द्वादश शान्तिलाई आहुति दिनू ।

प्रातरग्निम्प्रातरिन्द्रꣳहवामहेप्रातर्म्मित्राव्वरुणाप्रातरश्विना ॥ प्रातर्भगम्पूषणम्ब्रह्मणस्पतिम्प्रातः सोममुतरुद्रꣳ हुवेम ॥६॥ ॐ षट्प्रातर्भ्यः स्वाहा इदं षट्प्रातर्भ्यः ॥

यस मन्त्रले षट्प्रातःलाई आहुति दिनू ।

ॐ समुद्द्रादायत्वावातायस्वाहासरिरायत्वाव्वातायस्वाहा ॥ अनाधृष्यायत्वाव्वातायस्वाहा ॥ अवस्यवेत्वाव्वातायस्वाहाशिमिदायत्वाव्वातायस्वाहा ॥७॥ इदं षड्वातेभ्यः ॥

यस मन्त्रले षड्वायुलाई आहुति दिनू ।

अनड्वान्वयः पंक्तिश्छन्दोधेनुर्व्वयोजगतीच्छन्दस्त्र्यविर्वयस्त्रिष्टुप्छन्दो-दित्यवाड्वयोविराट्छन्दः पञ्चाविर्वयोगायत्रीछन्दस्त्रिवत्सोव्वयऽउष्णिक्-छन्दस्तुर्यवाड्वयोनुष्टुप्छन्दोलोकन्ताऽइन्द्रम् ।।८।। ॐ त्र्यनडुद्भ्यः स्वाहा इदं त्र्यनडुद्भ्यः ।।

यस मन्त्रले तीन अनडुहहरूलाई आहुति दिनू ।

ॐ भगऽएवभवाँ।।२।।ऽअस्तुदेवास्तेनव्ययम्भगवन्तः स्याम ।। तन्त्वा-भगसर्व्वऽइज्जोहवीतिसनोभगपुरऽएताभवेह।।९।। ॐ पञ्चभगेभ्यः स्वाहा इदं पञ्चभगेभ्यः ।।

यस मन्त्रले पञ्चभगलाई आहुति दिनू ।

ॐ प्राणायस्वाहापानायस्वाहाव्यानायस्वाहा ।। चक्षुषेस्वाहाश्रोत्राय-स्वाहा वाचेस्वाहामनसेस्वाहा ।।१०।। ॐ पञ्चेन्द्रियेभ्यः स्वाहा इदं पञ्चेन्द्रियेभ्यः ।।

यस मन्त्रले पाँच इन्द्रियहरूलाई आहुति दिनू ।

ॐ वरुणस्योत्तम्भनमसिवरुणस्यस्कम्भसर्ज्जनीस्थोवरुणस्यऽऋतसदन्यसिवरुणस्यऽऋतसदनमसिवरुणस्यऽऋतसदनमासीद ।।११।। ॐ पञ्चवरूणेभ्यः स्वाहा इदं पञ्चवरूणेभ्यः ।।

यस मन्त्रले पाँच वरुणलाई आहुति दिनू ।

ॐ गायत्रीत्रिष्टुब्जगत्यनुष्टुप्पङ्क्त्यासह ।। बृहत्युष्णिहाककुप्सूचीभिः शम्म्यन्तुत्वा ।।१२।। ॐ गायत्र्यै स्वाहा इदं गायत्र्यै ।।

यस मन्त्रले गायत्रीलाई आहुति दिनू ।

ॐ उपयामगृहतोसिसावित्रोसिचनोधाश्चनोधाऽअसिचनोमयिधेहि।। जिन्वयज्ञञ्जिन्वयज्ञपतिभगायदेवायत्वासवित्रे ।।१३।। ॐ सावित्र्यै स्वाहा इदं सावित्र्यै ।।

यस मन्त्रले सावित्रीलाई आहुति दिनू ।

ॐ सरस्वतीयोन्याङ्गगर्भमन्तरश्विभ्याम्पत्नीसुकृतम्बिभर्ति ॥ अपाᳫं रसेनवरुणोनसाम्नेन्द्रᳫं श्रियैजनयन्नप्सुराजा ॥१४॥ ॐ सरस्वत्यै स्वाहा इदं सरस्वत्यै ॥

यस मन्त्रले सरस्वतीलाई आहुति दिनू ।

ॐ गृहामाबिभीतमावेपद्ध्वमूर्ज्जम्बिभ्रतऽएमसि ॥ ऊर्ज्जम्बिभ्रद्वः सुमनाः सुमेधागृहानैमिमनसामोदमानः ॥ ॐ गृहमात्रे स्वाहा इदं गृहमात्रे॥

यस मन्त्रले गृहमातृकालाई आहुति दिनू ।

ॐ अन्नपतेन्नस्यनोदेह्यनमीवस्यशुष्मिणः ॥ प्रप्रदातारन्तारिषऽऊर्ज्जन्नो धेहिद्विपदेचतुष्पदे ॥१६॥ ॐ अन्नपूर्णायै स्वाहा इदमन्नपूर्णायै ॥

यस मन्त्रले अन्नपूर्णालाई आहुति दिनू ।

ॐ श्रीश्चतेलक्ष्मीश्चपत्न्यावहोरात्रेपार्श्वेनक्षत्राणिरूपमश्विनौव्यात्तम्॥

इष्णन्निषाणामुम्मऽइषाणसर्व्वलोकम्मऽइषाण ।।१७।। ॐमहालक्ष्म्यै स्वाहा इदं महालक्ष्म्यै ।।

यस मन्त्रले महालक्ष्मीलाई आहुति दिनू ।

ॐ देवीर्द्वारऽइन्द्रꣳ सङ्घातेवीड्वीर्यामन्नवर्द्धयन् ॥ आवत्सेनतरुणेन-कुमारेणचमीवतापार्वाणꣳ रेणुककाटन्नुदन्तांवसुवनेवसुधेयस्यव्यन्तुयज ।।१८।। ॐ महारिष्टविनाशिन्यै स्वाहा इदं महारिष्टविनाशिन्यै ।।

यस मन्त्रले महारिष्टविनाशिनीलाई आहुति दिनू ।

ॐ अम्बेऽअम्बिकेम्बालिकेनमानयतिकश्चन ।। ससस्त्यश्वकः सुभद्रिकाङ्काम्पीलवासिनीम् ।।१९।। ॐ चण्ड्यै स्वाहा इदं चण्ड्यै।।

यस मन्त्रले चण्डिका देवीलाई आहुति दिनू ।

ॐ द्यौरासीत्पूर्वचित्तिरश्वऽआसीद्‌बृहद्वयः ।। अविरासीत्पिलि-
प्पिलारात्रि रासीत्पिशङ्गिला ।।२०।। ॐ मार्गदेवतायै स्वाहा इदं
मार्गदेवताय ।।

यस मन्त्रले भार्गदेवतालाई आहुति दिनू ।

ॐ वसोः पवित्रमसिशतधारं व्वसोः पवित्रमसिसहस्रधारम् ।।
देवस्त्वासवितापुनातुवसोः पवित्रेणशतधारेणसुप्वाकामधुक्षः ।।२१।।
ॐ वास्तुदेवाय इदं वास्तुदेवाय ।।

यस मन्त्रले वास्तुदेवतालाई आहुति दिनू ।

ॐ भूम्योऽआखूनालभतेन्तरिक्षायपाङ्क्त्रान्दिवेकशान्दिग्भ्योनकुला-
न्वभ्रुकानवान्तरदिशाभ्यः ।। ॐ भूमिदेवाय स्वाहा इदं भूमिदेवाय।।

यस मन्त्रले भूमिदेवतालाई आहुति दिनू ।

ॐ नमः शम्भवायचमयोभवायचनमः शङ्करायचनमस्करायचनमः शिवायचशिवतरायच ।।२३।। ॐ गोष्ठदेवाय स्वाहा इदं गोष्ठदेवाय।।

यस मन्त्रले गोष्ठ देवतालाई आहुति दिनू ।

ॐ क्षत्रस्ययोनिरसिक्षत्रस्यनाभिरसि ।। मात्वाहिꣳसीन्मामाहिꣳसीः।२४।

ॐ क्षेत्रपालाय स्वाहा इदं क्षेत्रपालाय ।।

यस मन्त्रले क्षेत्रपाललाई आहुति दिनू ।

ॐ यद्ग्रामेयदरण्येयत्सभायांयदिन्द्रिये ।। यदेनश्चकृमाव्वय-मिदन्तदवयजामहे ।।२५।। ॐ ग्रामदेवाय स्वाहा इदं ग्रामदेवाय ।।

यस मन्त्रले ग्रामदेवतालाई आहुति दिनू ।

ॐ त्रातारमिन्द्रमवितारमिन्द्रꣳ हवेहवेसुहवꣳ शूरमिन्द्रम् ।। ह्वयामिशक्र म्पुरुहूतमिन्द्रꣳ स्वस्तिनोमघवाधात्त्विन्द्रः ।।२६।। ॐ स्वर्गेन्द्राय ।। स्वाहा

ॐ नमोस्तुसर्पेभ्योयेकेचपृथिवीमनु ।। येऽअन्तरिक्षेयेदिवितेभ्यःसर्पेभ्यो नमः ।।२७।। ॐ पातालवासुकिभ्यः स्वाहा इदं पातालवासुकिभ्यः।।

यस मन्त्रले पातालवासुकीलाई आहुति दिनू ।

ॐ मित्रोनऽएहिसुमित्रऽइन्द्रस्योरुमाविशदक्षिणमुशन्नुशन्तः स्योनः स्योनम् ।। स्वानभ्राजाङ्घारेबम्भारेहस्तसुहस्तकृशानवेतेवः सोमक्रयणास्तान्रक्षद्ध्वम्मावोदभन् ।।२८।। ॐ मित्रलोकपालाय स्वाहा इदं मित्रलोकपालाय ।।

यस मन्त्रले मित्रलोकपाललाई आहुति दिनू ।

ॐ राजन्तमद्ध्वराणाङ्गोपामृतस्यदीदिविम् ।। वर्द्धमानः स्वेदमे।।२९।। ॐ मान्धात्रे स्वाहा इदं मान्धात्रे ।।

यस मन्त्रले मान्धातालाई आहुति दिनू ।

ॐ येतीर्थानिप्रचरन्तिसृकाहस्तानिषङ्गिणः ।। तेषाञ्सहस्त्रयोजने-
वधन्न्वा नितन्मसि ।।३०।। ॐ तीर्थराजाय स्वाहा इदं तीर्थराजाय ।।

यस मन्त्रले तीर्थराजालाई आहुति दिनू ।

ॐ व्रतेनदीक्षामाप्नोतिदीक्षयाप्नोतिदक्षिणाम् ।। दक्षिणाश्रद्धामाप्नोति-
श्रद्धयासत्यमाप्यते ।।३१।। ॐ व्रतराजाय स्वाहा इदं व्रतराजाय ।।

यस मन्त्रले व्रतराजालाई आहुति दिनू ।

ॐ प्राच्यैदिशेस्वाहार्वाच्यैदिशेस्वाहादक्षिणायैदिशेस्वाहार्वाच्यैदिशेस्वा-
हाप्रतीच्यैदिशेस्वाहार्वाच्यैदिशेस्वाहोदीच्यैदिशेस्वाहार्वाच्यैदिशेस्वाहोर्ध्वायै-
दिशेस्वाहार्वाच्यैदिशेस्वाहार्वाच्यैदिशेस्वाहार्वाच्यैदिशेस्वाहा।।
ॐपुनर्दिक्पालेभ्यःस्वाहा इदं पुनर्दिक्पालेभ्यः ।।३२।।

यस मन्त्रले पुनर्दिक्पालहरूलाई आहुति दिनू ।

ॐ अग्नेःपक्षतिर्व्वायोर्न्निपक्षतिरिन्द्रस्यतृतीयासोमस्यचतुर्थ्यदित्यै-
पञ्चमीन्द्राण्यैषष्ठीमरुताꣳसप्तमीबृहस्पतेरष्टम्यर्यम्णोनवमीधातुर्दश-
मीन्द्रस्यैका-कादशीवरुणस्यद्वादशीयमस्यत्रयोदशी ॥३३॥ ॐ तिथिभ्यः
स्वाहा इदं तिथिभ्यः ॥

यस मन्त्रले तिथिहरूलाई आहुति दिनू ।

ॐ नक्षत्रेभ्यः स्वाहानक्षत्रियेभ्यः स्वाहाहोरात्रेभ्यः स्वाहार्द्धमा-
सेभ्यः स्वाहामासेभ्यः स्वाहाऽऋतुभ्यः स्वाहार्त्तभ्यः स्वाहासंवत्सरा-
यस्वाहाद्यावापृथिवीभ्याꣳस्वाहाचन्द्रायस्वाहा सूर्यायस्वाहारश्मिभ्यः
स्वाहावसुभ्यः स्वाहा मरुद्भ्यः स्वाहा विश्वेभ्योदेवेभ्यः स्वाहामूलेभ्यः
स्वाहा शाखाभ्यः स्वाहावनस्पतिभ्यः स्वाहापुष्पेभ्यः स्वाहा-
फलेभ्यःस्वाहौषधीभ्यः स्वाहा ॥ ॐ नक्षत्रेभ्यः स्वाहा इदं नक्षत्रेभ्यः॥

यस मन्त्रले नक्षत्रहरूलाई आहुति दिनू ।

ॐ योगेयोगेतवस्तरंवाजेवाजेहवामहे ।। सखायऽइन्द्रमूतये ।।३५।।
ॐ योगेभ्यः स्वाहा इदं योगेभ्यः ।।

यस मन्त्रले योगहरूलाई आहुति दिनू ।

ॐ आदित्यङ्गर्भम्पयसासमङ् ग्धिसहस्रस्यप्रतिमांविश्वरूपम् ।।
परिवृङ्ग्धिहरसामाभिमꣳ स्त्थाः शतायुङ्कृणुहिचीयमानः ।।३६।।
ॐ वारेभ्यः स्वाहा इदं वारेभ्यः ।।

यस मन्त्रले वारहरूलाई आहुति दिनू ।

ॐ भद्द्रङ्कर्णेभिः श्रृणुयामदेवाभद्द्रम्पश्येमाक्षभिर्यजत्राः ।।
स्थिरैरङ्गैस्तुष्टुवा ꣳ सस्तनूभिर्व्यशेमहिदेवहितं यदायुः ।।३७।। ॐ
करणेभ्यः स्वाहा इदं करणेभ्यः ।।

यस मन्त्रले करणहरूलाई आहुति दिनू ।

ॐ वायोयेतेसहस्त्रिणोरथासस्तेभिरागहि ॥ नियुत्वान्त्सोमपीतये॥३८॥
ॐ वातेभ्यः स्वाहा इदं वातेभ्यः ॥

यस मन्त्रले वायुहरूलाई आहुति दिनू ।

व्वातायस्वाहाधूमायस्वाहाभ्रायस्वाहामेघायस्वाहाव्विद्योतमानायस्वाहास्त नयतेस्वाहा वस्फूर्ज्जतेस्वाहा व्वर्षतेस्वाहा ववर्षतेस्वाहोग्रंवर्षते स्वाहाशीघ्रं-वर्षतेस्वाहोद्गृह्णतेस्वाहोद्गृहीतायस्वाहाप्प्रुष्णतेस्वाहा शीकायतेस्वाहा-प्प्रुष्वाभ्यः स्वाहाह्लादिनीभ्यः स्वाहानीहारायस्वाहा ॥ इदं मेधेभ्यः॥३९॥

यस मन्त्रले मेघहरूलाई आहुति दिनू । कहीं-कहीं मन्त्रमा परेका प्रत्येक स्वाहामा आहुति दिने चलन पनि पाइन्छ ।

ॐ समुद्रङ्गच्छस्वाहान्तरिक्षङ्गच्छस्वाहादेवꣳ सवितारङ्गच्छस्वाहामित्रावरु-णौगच्छस्वाहाहोरात्रेगच्छस्वाहाछन्दाꣳसिगच्छस्वाहाद्यावापृथिवी गच्छस्वाहा

यज्ञंगच्छस्वाहा सोमङ्गच्छस्वाहा दिव्यन्नभोगच्छस्वाहाग्निंब्वैश्वानर-ङ्गच्छस्वाहा मनोमेहार्द्दियच्छदिवन्तेधूमोगच्छतु स्वर्ज्योतिः पृथिवीम्भस्मनापृणस्वाहा ॥ इदं समुद्रेभ्यः ॥४०॥

यस मन्त्रले समुद्रहरूलाई आहुति दिनू ।

ॐ नदीभ्यः पौञ्जिष्ठमृक्षीकाभ्योनैषादम्पुरुषव्यघ्रायदुर्म्मदङ्गन्ध-र्वाप्सरोभ्य व्रात्यम्प्रयुग्भ्यऽउन्मत्तꣳ सर्प्प देवजनेभ्यः प्प्रतिपदमयेभ्यः कितवमीर्यतायाऽअकितवंपिशाचेभ्योविदलकारींयातुधानेभ्यः कष्टकी-कारीम् ॥ ॐ नदीभ्यः स्वाहा इदं नदीभ्यः ॥४१॥

यस मन्त्रले नदीहरूलाई आहुति दिनू ।

ॐ इष्टोयज्ञोभृगुभिराशीर्दावसुभिः ।। तस्यनऽइष्टस्यप्रीतस्यद्रविणे-हागमेः ।। ॐ इष्टदेवाय स्वाहा इदमिष्टदेवाय ।।४२।।

यस मन्त्रले इष्टदेवतालाई आहुति दिनू ।

ॐ कुलायिनीघृतवतीपुरन्धिःस्योनेसीदसदनेपृथिव्याः ।। अभित्वारुद्-द्रावसवोगृणन्त्विमाब्रह्मपीपिहिसौभगायाश्विनाध्वर्यूसादयतामिहित्वा।।ॐ कुलदेवाय स्वाहा इदं कुलदेवाय ।।४३।।

यस मन्त्रले कुलदेवतालाई आहुति दिनू । त्यसपछि स्थापित गरेका देवताहरूलाई आहुति दिनू ।

यत्रस्थापितो यो देवस्तं तन्मन्त्रेण होमयेत्-

ॐ नमः शम्भवाय चमयोभवायचनमः शङ्करायचमयस्करायचनमः शिवायचशिवतरायच ।।४४।। ॐ भैरवाय स्वाहा इदं भैरवाय ।।

यस मन्त्रले भैरवलाई आहुति दिनू ।।

ॐ देवीर्द्वारऽइन्द्रꣳसङ्घातेवीड्वीर्यामन्नवर्धयन् ।। आवत्सेनतरुणेन-
कुमारेणचमीवतापार्वाणꣳ रेणुककाटन्नुदन्तांवसुवनेवसुधेयस्यव्यन्तुयज।।४५।।
ॐ भैरव्यै स्वाहा इदं भैरव्यै ।।

यस मन्त्रले भैरवीदेवीलाई आहुति दिनू ।

ॐ अम्बेऽअम्बिकेम्बालिकेनमानयतिकश्चन ।। ससस्त्यश्वकः
सुभद्रिकाङ्काम्पीलवासिनीम् ।। विन्ध्यवासिन्यै स्वाहा इदं विन्ध्य-
वासिन्यै।। स्थानविशेषाधिष्ठिता देवा देव्यश्च तत्तन्मन्त्रेण होमयेत्-

यस मन्त्रले विन्ध्यवासिनी देवीलाई आहुति दिनू । अनि निवासस्थानका अधिष्ठाता
देवी र देवताहरूलाई तिनका मन्त्र पढ्दै आहुति दिनू ।

सर्वदेवम्- ॐ एषोहदेवः प्रदिशोनुसर्वाः पूर्वोहजातः सऽउगर्भेऽअन्तः।।
सऽएवजातः सजनिष्यमाणः प्रत्यङ्जनास्तिष्ठतिसर्वतोमुखः ।।४७।।

ॐ सर्वेभ्यो देवेभ्यः स्वाहा इदं सर्वेभ्यो देवेभ्यः ।।

यस मन्त्रले सबै देवताहरूलाई एक आहुति दिनू ।

ॐ शुक्रज्योतिश्चचित्रज्योतिश्चसत्यज्योतिश्चज्योतिष्माँश्च।। शुक्रश्चऽ-ऋत पाश्चात्यᳫ हाः ।।४८।। ॐ सर्वहोमपूर्णाय स्वाहा इदं सर्वहोमपूर्णाय।।

यस मन्त्रले सर्वहोम पूर्णार्थ एक आहुति दिनू ।

ॐ राजन्तमध्वराणाङ्गोपामृतस्यदीदिविम् ।। बर्द्धमानᳫ स्वेदमे ।।४९।। ॐ पञ्चपाण्डवेभ्यः स्वाहा इदं पञ्चपाण्डवेभ्यः ।।

यस मन्त्रले पाँच पाण्डवहरूलाई एक आहुति दिनू ।

ॐ उग्रश्चभीमश्चध्वान्तश्चधुनिश्च ।। सासस्वाँश्चाभियुग्वाचव्विक्षिपः ।।५०।। ॐ भीमसेनाय स्वाहा इदं भीमसेनाय ।।

यस मन्त्रले भीमसेनलाई एक आहुति दिनू ।

ॐ पितृभ्यः स्वधायिभ्यः स्वधानमः पितामहेभ्यः स्वधायिभ्य स्वधानमः प्रपितामहेभ्यः स्वधायिभ्यः स्वधानमः ।। अक्षन्पितरोमीमदन्त-पितरो तीतृपन्त पितरः पितरः शुन्धध्वम् ।।५१।। ॐ पितृभ्यः स्वाहा इदं पितृभ्यः ।। अत्र प्रणीतोदकस्पर्शः ।

यस मन्त्रले पितृहरूलाई एक आहुति दिएर प्रणीताको जलमा सुरोको टुप्पो चोभिदिनू।

वैश्वानरम्- ॐ ऋतावानंवैश्वानरमृतस्यज्योतिषस्पतिम् ।। अजस्रङ्घर्ममी महे ।। उपयामगृहीतोसिवैश्वानरायत्वैषतेयोनिर्वैश्वा-नरायत्वा। ॐ वैश्वानराय स्वाहा इदं वैश्वानराय ।।

ॐ वैश्वानरस्यसुमतौस्यामराजाहिकम्भुवनानामभिश्रीः ।। इतोजा-तोविश्वमिदंविचष्टेवैश्वानरोयततेसूर्येण ।। उपयामगृहीतोऽसिवैश्वानराय त्वैषतेयोनिर्वैश्वानरायत्वा ।। ॐ वैश्वानराय स्वाहा इदं वैश्वानराय ।

ॐ वैश्वानरोनऽऊतयऽआप्रयातुपरावतः अग्निरुक्त्थेनवाहसा।। उपयामगृहीतोसिवैश्वानरायत्वैषतेयोनिर्वैश्वानरायत्वा ।।५४।। ॐ वैश्वानराय स्वाहा इदं वैश्वानराय ।।

यी तीन मन्त्रहरूले वैश्वानरलाई आहुति दिनू ।

ॐ आकाशे यानि लिङ्गानि यानि लिङ्गानि भूतले ।
पाताले यानि लिङ्गानि सर्वलिङ्ग नमोऽस्तु ते स्वाहा ।।

उत्तराङ्गमहाव्याहृतिहोमादिः-ॐ महाव्याहृतीनाम्प्रजापतिर्ऋषिरग्नि-वायु सूर्या देवता गायत्र्युष्णिगनुष्टुप्छन्दांसि आज्यहोमे विनियोगः ।। ॐ भूः स्वाहा इदमग्नये न मम । न ममेति सर्वत्र । प्रोक्षणीपात्रे क्षिपेत्

सर्वत्र । ॐ भुवः स्वाहा इदं वायवे ।। ॐ स्वः स्वाहा इदं सूर्याय।।

अब उत्तराङ्ग होममा घिउमात्र आहुति दिनू । त्यसमा विनियोग पढेर अग्नि, वायु, सूर्यलाई एकेक आहुति दिई प्रोक्षणी पात्रको जलमा सुरोको टुप्पो पखाल्नू ।

ॐ त्वन्नोऽअग्न इति वामदेवऋषिरग्निवरुणौ देवते त्रिष्टुप्छन्दः आज्यहोमे विनियोगः ।। ॐ त्वन्नोऽअग्नेवरुणस्यविद्वान्देवस्यहेडो-ऽअवया सिसीष्ठा ।। यजिष्ठोवह्नितमः शोशुचानोविश्वाद्वेषाᳬ सिप्रमुमुग्ध्य स्मत् ।। ॐ अग्निवरुणाभ्याँ स्वाहा इदमग्निवरुणाभ्याम्।।

विनियोग पढेर अग्नि-वरुणलाई एक आहुति दिनू ।

ॐ सत्वन्नोऽअग्न इति वामदेवऋषि स्त्रिष्टुप्छन्दोग्निवरुणौ देवते आज्यहोमे निनियोगः ।। ॐ सत्वन्नोऽअग्नेवमोभवोतीनेदिष्टोऽअस्याऽउ

षसोव्युष्टौ ।। अवयक्ष्वनोवरुणꣳ रराणोव्वीहिमृडीकꣳ सुहवोनऽएधि स्वाहा इदमग्निवरुणभ्याम् ।।

फेरि विनियोग सहित मन्त्र पढेर अग्निवरुणलाई अर्को आहुति दिनू ।

ॐ आयाश्चाग्न इति वामदेवऋषिस्त्रिष्टुप्छन्दोऽग्निर्देवता सर्वप्रायश्चित्तहोमे विनियोगः ।। ॐ अयाश्चाग्नेस्यनभिशस्तिपाश्च्चसत्वमित्वमयाऽअसि ।। अयानोयज्ञंव्वहास्ययानोधेहिभेषजꣳ स्वाहा इदमग्नये।।

अब विनियोग सहित अग्निलाई एक आहुति दिनू ।

ॐ येतेशतमिति वामदेवऋषिस्त्रिष्टुप्छन्दो वरुणसवितृविष्णुविश्वेदेवमरुत्स्वर्क्का देवताः सर्वप्रायश्चित्तहोमे विनियोगः ।। ॐ येतेशतंवरुणंये सहस्रंयज्ञियापाशावितितामहान्तः ।। तेभिर्नोऽअद्यसवितोतद्विष्णुर्विश्वेमुञ्चन्तुमरुतः स्वर्क्काः स्वाहा इदं वरुणाय

सवित्रे विष्णवे विश्वभ्यो देवेभ्यो मरुभ्द्भ्यः स्वर्केभ्यः ॥

विनियोग सहित विष्णु, विश्वेदेव, मरुत्, अर्कलाई एक आहुति दिनू ।

ॐ उदुत्तममिति शुनःशेपऋषिस्त्रिष्टुप्छन्दो वरुणो देवता पाशान्मोचने विनियोगः ॥ ॐ उदुत्तमंवरुणपाशस्मदवाधमंविमध्यमꣳ श्रथाय ॥अथाव्ययामादित्यव्रतेतवानागसोऽअदितयेस्याम ॥ ॐ वरुणाय स्वाहा इदं वरुणाय ॥

फेरि विनियोग र मन्त्र पढेर वरुणलाई एक आहुति दिनू ।

ॐ प्रजापतय इति प्रजापतिर्ऋषिस्त्रिष्टुप्छन्दः प्रजापतिर्देवता आज्यहोमे विनियोगः ॥ ॐ प्रजापतये स्वाहा इदं प्रजापतये । इति मनसा ।

ॐ अग्नये स्विष्टकृते स्वाहा इदमग्नये स्विष्टकृते ॥

अब विनियोग पढेर प्रजापतिलाई एक आहुति दिनू । अनि सुरोको टुप्पामा लागेको घिउ यजमानलाई पातमा दिनू र यजमानले जिभ्रोमा लगाई आचमन गर्नू।

संस्रवप्राशनम्- होता, ॐ अद्येहेत्यादि कृतस्याऽमुककर्मणः परिपूर्णतासिद्ध्यर्थं मृडनामाग्नौ पूर्णाहुतिं होमयिष्ये ।

ॐ मूर्द्धानन्दिवोऽअरतिम्पृथिव्यावैश्वानरमृतऽआजातमग्निम् ॥ कविꣳ सम्म्राजमतिथिञ्जनानामासन्नापात्रञ्जनयन्तदेवाः स्वाहा ॥

अब होताले पूर्णाहुतिको संकल्प गरेर मन्त्र पढी अग्निमा घिउको धारा चढाइदिनू ।

स्रुवसम्पूजनम्- ॐ स्रुचश्चमेचमसाश्चमेवायव्यानिचमेद्रोणकलशश्च-मेग्ग्रावाणश्चमेधिषवणेचमेपूतभृच्चमऽआधवनीयश्चमेवेदिश्चमे बर्हिश्च मेवभृथश्चमेस्वगाकारश्चमेयज्ञेनकल्पन्ताम् ॥

यस मन्त्रले सुरोको पूजा गरिदिनू ।

पूर्णपात्रम्- रौप्यं ताम्रं, मृण्मयं वा यत्सम्भवं यज्ञोपवीत-फल-वस्त्र-द्रव्य-सहितं तण्डुलं षट्पञ्चाशदधिकद्विशतमुष्टिपरिमितं वा बहुभोक्तृ-

पुरुषाहारपरिमितं तत्पूर्णपात्रं ब्राह्मणं चापि त्रिः सम्पूज्य- ॐ पूर्णादर्विपरापत-सुपूर्णा पुनरापत ।। वस्नेवविक्रीणावहाऽइषमूर्ज्जꣳ शतक्रतो ।।

अब पूर्णपात्र चांदीको, तामाको वा माटोको जुन सम्भव हुन्छ- त्यसमा जनै, वस्त्र, द्रव्य समेत दुइसय छप्पन्न मुठी चामल नसके यौटा धेरै खानसक्ने पुरुषको आहार बराबर चामलले भरिएको पात्र र ब्राह्मणको पनि यस मन्त्रले पूजा गरिदिनू ।

ॐ अद्येहेत्याद्यस्मिन्नमुककर्माङ्गभूतहोमकर्मणि कृताकृतावेक्षणरूप-ब्रह्मकर्मप्रतिष्ठार्थमिदं पूर्णपात्रं प्रजापतिदैवतं यथानामगोत्राय यथानामशर्मणे ब्राह्मणाय तुभ्यमहं सम्प्रददे ।। स्वस्ति-प्रतिवचनम् ।

अनि संकल्प गरेर पूर्णपात्र ब्राह्मणलाई दिनू र ब्राह्मणले 'स्वस्ति' भन्नू ।

प्रणीताविमोकः-ॐ सुमित्रियानऽआपऽओषधयः सन्तु ।।

पवित्राभ्यां प्रणीतोदकेन कर्तुः शिरसि सम्मृज्य–ॐ दुर्म्मित्रियास्तस्मै-सन्तुषोस्मान्द्वेष्टियञ्चवयंद्विष्मः ।। ऐशान्यां प्रणीतापात्रं न्युब्जीकुर्यात्।

'सुमित्रियान' पढेर पवित्रले कर्ताको शिर मुसारिदिनू । अनि फेरि 'दुर्मित्रिया०' मन्त्र पढेर ईशानतिर प्रणीता घोप्टाइदिनू ।

आस्तरणक्रमेणैव बर्हिरुत्थाप्य, आज्येनाऽभिधार्य हस्तेनैव होमयेत्-ॐदेवागात्वित्यस्य मनसस्पतिर्ऋषिर्विराट्छन्दो वातो देवता बर्हिर्होमे विनियोगः ।। ॐ देवागातुविदोगातुंवित्वागातुमित ।। मनसस्पतऽइ-मन्देवयज्ञꣳ स्वाहा वातेधाः ।।

पहिले बिछाएके क्रमले बर्हि उठाएर घिउमा चोभी मन्त्र पढ्दै अग्निमा आहुति दिनू ।

महाबलिः – माषतण्डुलाद्यन्नकुंकुमादिगन्धरक्तपुष्पादियुतं सदीपं सवस्त्रं सदक्षिणं सजलं क्षेत्रपालाय दद्यात् – ॐ क्षेत्रपालाय भूत-प्रेत-

पिशाच-राक्षस-शाकिनी-डाकिनी-बेतालादिपरिवारयुताय इमं बलिं समर्पयामि ।। भो भो क्षेत्रपाल ! इमं बलिं गृहाण मम यजमानस्यायुःकर्ता क्षेमकर्ता वरदस्तुष्टिदो भव ।। बलिं शूद्रेण वा ब्राह्मणेन चतुष्पथे विसर्जयेत् । आचार्यः प्रक्षालितपाणिपाद आचामेत् । मेधाकरणम्-

महाबलिमा माष-चामल वा अन्य अन्न चन्दन रातो पुष्प र बत्ती बाली दक्षिणा र जल सहित क्षेत्रपाललाई दिनू । मन्त्र पढ्दै यजमानको शिरमा घुमाएर ब्राह्मण वा शूद्रलाई दिई चौबाटोमा राख्न लगाउनू ।

घृतपूर्णस्त्रुवे नारिकेलं पूगीफलादिकचन्दनपुष्पाणि निधाय घृतधारया होमयेत् ॐ सदसस्पतिमद्भुतम्प्रियमिन्द्रस्यकाम्यम् ।। सनिम्मेधामया सिषद्द स्वाहा ।।

ॐ याम्मेधान्देवगणाः पितरश्चोपासते ।। तयामामद्यमेधयाग्नेमेधाविन ङ्कुरूस्वाहा ।।२।। ॐ मेधाम्मेवरुणोददातुमेधामग्निः प्रजापतिः।। मेधामिन्द्रश्चवायुश्चमेधान्धाताददातुमे स्वाहा ।।३।। ॐ पूर्णादर्विपरा-पतसुपर्णापुनरापत ।। वस्नेवविक्रीणावहाऽइषमूर्ज्जᳬ शतक्रतो ।।४।। ॐ इदम्मेब्रह्मचक्षत्रञ्चोभेश्रियमश्नुताम् ।। मयिदेवादधतु श्रियमुत्तमान्तस्यैते स्वाहा ।।५।।

आचार्यले हात-पाउ धोई आचमन गरेर मेधा गर्नू । त्यसमा नरिवल, सुपारी, फल-चन्दन पुष्पादि राखेर घिउको धारा लाग्नेगरी आहुति दिनू र पुरोहितले मेधाका पाँच मन्त्र पढेर 'स्वाहा' भन्नू ।

यजमानः सपरिवारो बन्धुवर्गैः सह घृताक्तवस्त्रचन्दनपुष्पफलचर्वादिभिरग्निं पूजयेत्-ॐ एधोस्येधिषिमहिसमिदसितेजोसितेजोमयिधेहि।

समाववर्तिथिवी समुषाः समुसूर्यः समुविश्वमिदञ्जगत् ।। वैश्वानरञ्ज्योति-
र्भूयासंविभून्कामान्व्यश्नवै भूः स्वाहा ।।१।।

यस मन्त्रले यजमानले आफ्ना बन्धुवर्ग सहित चन्दन, वस्त्र, फूल र चरु आदिले अग्निको पूजा गर्नू ।

शेषचरुहोमः –ॐ अभ्यादधामिसमिधमग्नेव्रतपतेत्वयि ।। व्रतञ्च-
श्रद्धाञ्चोपै मीन्धेत्वादीक्षितोऽअहम् ।।२।। ॐ यत्रब्रह्मचक्षत्रञ्चसम्य-
ञ्चौचरतः सह ।। तँल्लोकम्पुण्ण्यम्प्रज्ञेषं यत्रदेवासहाग्निना ।।३।।
ॐ यत्रेन्द्रश्चवायुश्चसम्यञ्चौचरतः सह ।। तँल्लोकम्पुण्ण्यंप्रज्ञेषंयत्र-
सेदिर्न्नविद्यते स्वाहा ।।४।।

यस मन्त्रले शेष चरु हवन गरिदिनू ।

यजमानोऽग्नेः पश्चिमभागे प्राङ्मुखउपविश्य उदङ्मुखेभ्यः
आचार्यऋत्विगादिभ्यो दक्षिणां दद्यात् ।

यजमानले अग्निको पश्चिमतिर बसी पूर्व फर्केर आफूतिर फर्केका आचार्य ऋत्विक् आदिलाई दक्षिणा दिनू ।

गोदानम्-ॐ नमो गोभ्यः श्रीमतीभ्यः सौरभेयीभ्य एव च ।।
नमो ब्रह्मसुताभ्यश्च पवित्राभ्यो नमो नमः ।।
ॐ इरावतीधेनुमतीहिभूतꣳ सूयवसिनीमनवेदशस्या ।।
व्यस्कभ्नारोद सीविष्णवेतेदाधर्त्थपृथिवीमभितोमयूखैः स्वाहा ।।

यी दुवै मन्त्रले गाईको पूजा गर्नू । प्रत्यक्ष गाई नभए निष्क्रय द्रव्यको पूजा गर्नू ।

ब्राह्मणं च त्रिः सम्पूज्य- ॐ आकृष्णेनरजसावर्तमानोनिवेशयन्नमृतम्मर्त्यञ्च ।। हिरण्ययेनसवितारथेनादेवोयातिभुवनानिपश्यन् ।।

यस मन्त्रले ब्राह्मणको पूजा गर्नू ।

गां त्रिः सम्पूज्य कुशजलेन गामभ्युक्ष्य गोपुच्छं गृहीत्वा स्वशिरस्य-

भिषिञ्चेत्–ॐ मनोमेतर्पयतव्वाचम्मे तर्पयतप्प्राणम्मे तर्पयतचक्षुर्म्मेतर्पयत-श्चोत्रम्मे तर्पयतात्मानम्मेतर्पयतप्रजाम्मेतर्पयतपशून्मेतर्पयत गणान्मेत-र्पयत गणामेमावितृषन् ।।

यस मन्त्रले गाईको पूजा गरेर पुच्छर समाती आफ्नू शिरमा जल छर्कनू ।

कुशादिसहितं गोपुच्छमादाय–ॐ तत्सद्विष्णुः ३ इत्यादि देशकालौ स्मृत्वा अमुकगोत्रोऽमुकशर्माऽहं मम अद्यकृतैतदस्मिन्कर्मणि तदङ्गत्वेन यथालब्धोपचारैः कृतपूजनहवनकर्मणः यथोक्तफलप्राप्तिपूर्वकम् अमुकदेवताप्रीतये इमां गां रुद्रदैवत्याम् इत्यादि योजयित्वा दद्यात् ।

अब संकल्प पढेर गाईको पुच्छर आचार्यको हातमा राखिदिनू ।

प्रार्थना -ॐ कपिले सर्वदेवानां पूजनीयासि रोहिणी ।
तीर्थदेवमयी यस्मादतः शान्तिं प्रयच्छ मे ।।

यस मन्त्रले गाईको प्रार्थना गरिदिनू ।

दानप्रतिष्ठार्थं द्रव्यं कुशादिकमादाय-ॐ अद्य कृतैतद् गोदान-प्रतिष्ठार्थमिदं द्रव्यम् इत्यादिः । ब्राह्मणः 'स्वस्ति' उच्चारयन् गृहीत्वा--ॐ कोदात्कस्माऽअदात्कामोदात्कामायादात् । कामोदाताकामः प्रतिग्रहीताकामैतत्ते ॥

अब संकल्प गरेर दानप्रतिष्ठा दिनू र आचार्यले 'स्वस्ति' भनी 'कोदात्' मन्त्र पनि पढ्नू।

भूयसीदक्षिणादानम्-ॐ हिरण्यगर्भ-गर्भस्थं हेमबीजं विभावसोः॥
अनन्तपुण्यफलदमतः शान्तिं प्रयच्छ मे ॥

भूयसी दक्षिणा द्रव्यको पूजा यस मन्त्रले गर्नू ।

देयब्राह्मणान् त्रिः संपूज्य कुशादिसहितद्रव्यमादाय-ॐ तत्सद्विष्णुः ३ इत्यादिदेशकालाद्युच्चार्य अमुकगोत्रोऽमुकशर्माहं कृतस्यामुककर्मणो न्यूनातिरिक्तपरिपूर्णार्थं यथोक्तफलप्राप्त्यर्थं च इदं द्रव्यं सुवर्णं, रौप्यं,

ताम्रं वा अमुकदैवतं नानानामगोत्रेभ्यो नानानामशर्मभ्यो ब्राह्मणेभ्यो दीनानाथेभ्यश्च यथायोग्यभागं यथाकालेन विभज्य दातुमहमुत्सृजे।

दक्षिणा दिने ब्राह्मणको पूजा (टीका) गरी संकल्प गर्नू ।

सिद्धान्नदादम्- ॐ अद्येहाऽमुकगोत्रोऽमुकशर्माहं कृतस्याऽमुककर्मणो यथावत्फलप्राप्तये नानानामगोत्रान्नानानानामशर्मणो ब्राह्मणान्यथोपपन्नेनान्नेन भोजयिष्ये वा (आमान्नपक्षे) सन्तोषयिष्ये ॥

यो संकल्प ब्राह्मण-भोजनको निम्ति गर्नुपर्दछ ।

स्रुवेण ईशानस्थं भस्मं किञ्चिद् गृहीत्वा होता यजमानाय तिलकं कुर्यात्- ॐ त्र्यायुषञ्जमदग्नेः- ललाटे । ॐ कश्यपस्यत्र्यायुषम्- ग्रीवायाम् । ॐ यद्देवेषुत्र्यायुषम् - दक्षिणबाहुमूले । ॐ तन्नोऽ-अस्तुत्र्यायुषम्- हृदि ।

सुरोले ईशानतिरबाट थोरै भस्म झिकी होताले यजमानलाई मन्त्र पढ्दै लगाइदिनू ।

घृतछाया-पात्रं रौप्यं कांस्यं ताम्रं वा तत्र घृतं दूर्वां द्रव्यं निधाय छायां निरीक्षेत् ॐ तेजोसीति परमेष्ठीऋषिर्गायत्रीछन्द आज्यं देवता आज्यावेक्षणे विनियोगः ।। ॐ तेजोसिशुक्रममृतमायुष्याऽआयुर्म्मेपाहि।। देवस्यत्वासवितुः प्रसवेश्विनोर्बाहुभ्याम्पूष्णोहस्ताभ्यामाददे ।। ॐ ध्रुवोसिध्रुवोयंयजमानोऽस्मिमन्नायतनेप्रजयापशुभिर्भूयात् ।। घृतेनद्यावापृथिवीपूर्येथामिन्द्रस्यच्छदिरसिविश्वजनस्यच्छाया ।।

घृतछायामा चाँदी, काँसो, तामाको पात्रमा घिउ, दुबो र द्रव्य राखेर छाया- 'तेजोसि०' मन्त्र पढेर हेर्नू ।

आज्यं स्पृष्ट्वा –ॐ अलक्ष्मीर्यच्च दौस्थ्यम्मे सर्वगात्रेष्ववस्थितम्।।
तत्सर्वं शमयाज्य त्वं लक्ष्मीं पुष्टिं च वर्द्धय ।।
आज्यं तेजः समुद्दिष्टमाज्यं पापहरं शुभम् ।।

आज्यं सुराणामाहार आज्ये लोकाः प्रतिष्ठिताः ॥
नभोन्तरिक्षं दिव्यं वा यन्मे किल्विषमागतम् ॥
सर्वं तदाज्यसंस्पर्शात् प्रणाशमुपगाच्छतु ॥

यस मन्त्रले घिउलाई छोइराख्नू ।

दूर्वां स्पृष्ट्वा -ॐ काण्डात्काण्डात्प्ररोहन्तीपरुषः परुषस्परि ॥
एवानोदूर्व्वेप्रतनुसहस्त्रेणशतेनच ॥
या क्षीरसागरोत्पन्ना दूर्वा पीयूषसम्भवा ॥
तत्संस्पर्शनमात्रेण ह्यायुर्वृद्धिर्यशो बलम् ॥

यस मन्त्रले दूबो र कुशले चलाउँदै पुनः छाया हेर्नू ।

कुशान्यादाय-ॐ अद्येहेत्यादि मम दुःस्वप्नदुर्निमित्तादिसर्वारिष्टोपश-
मनपूर्वकं तेजः-प्रज्ञा-शौर्य-यशो-बलायुर्लक्ष्मीपुष्टिवर्द्ध-

नार्थ मिदमाज्यं मृत्युञ्जयदैवतं (रौप्यं वा) कांस्यं पात्रं चन्द्रदैवतं ताम्रपात्रं वासूर्यदैव-तममुकशर्मणे ब्राह्मणाय तुभ्यमहं संप्रददे ।

यो संकल्प पढेर ब्राह्मणलाई दिनू ।

दानप्रतिष्ठा-ॐ अद्य कृतैतत् सुवर्णघृतकांस्यपात्रदानकर्मणः प्रतिष्ठा-साङ्गता सिद्धये इदं रौप्यं चन्द्रदेवताकं यथा द्रव्यं यथानामदैवतं अमुकगोत्रायामुकशर्मणे ब्राह्मणाय तुभ्यमहं संप्रददे । ॐ तत्सत् न मम।

यो संकल्प पढेर घृतछायाको दान प्रतिष्ठा दिनू ।

कर्ता स्वबन्धुवर्गैः सह यज्ञे पुष्पाक्षतान्याक्षिप्य प्रदक्षिणां कुर्यात्-

ॐ यानि कानि च पापानि जन्मान्तरकृतानि च ।
तानि तानि प्रणश्यन्तु प्रदक्षिणपदे पदे ॥

कर्ताले आफ्ना बन्धुवर्ग सहित 'पानि-कानि' पढ्दै यज्ञको परिक्रमा गर्नू ।

ब्रह्माणं पुष्पाक्षतैः सम्पूज्य विसर्जयेत्-ॐ उत्तिष्ठब्रह्मणस्पतेदेवयन्त-स्त्वेमहे ।। उपप्रयन्तुमरुतः सुदानवऽइन्द्रप्राशूर्भवासचा ।।

ॐ यान्तु देवगणाः सर्वे पूजामादाय पार्थिवीम् ।
इष्टकामप्रसिद्ध्यर्थं पुनरागमनाय च ।।

पुष्पाक्षतैः पीठदेवतां विसर्जयेत् । आचार्यादयो ब्राह्मणा ऐशान्यां स्थापितकलशजलेन यजमानस्य मङ्गलाभिषेकं कुर्युः ।

यी मन्त्रहरू पढ्दै ब्राह्मणले फूल-अक्षताले सबै देवताहरूको विसर्जन गरिदिनू । अनि सबै कलशको जल लिएर यजमानहरूलाई मङ्गल अभिषेक गरिदिनू । त्यसमा पहिले तान्त्रिक श्लोक र त्यसपछि वैदिक मन्त्रहरू पढिदिनुपर्दछ ।

ॐ सुरास्त्वामभिषिञ्चन्तु ब्रह्मविष्णुमहेश्वराः । वासुदेवो जगन्नाथस्तथा संकर्षणो विभुः ।।१।।
प्रद्युम्नश्चानिरुद्धश्च भवन्तु विजयाय च । आखण्डलोग्निर्भगवान् यमो वै निर्ऋतिस्तथा ।।२।।

वरुणः पवनश्चैव धनाध्यक्षस्तथा शिवः । ब्रह्मणा सहितः शेषो दिक्पालाः पान्तु ते सदा॥३॥
कीर्तिर्लक्ष्मीर्धृतिर्मेधापुष्टिःश्रद्धा क्रिया मतिः । बुद्धिर्लज्जावपुःशान्तिस्तुष्टिःकांतिश्च मातरः॥४॥
एतास्त्वामभिषिञ्चन्तु देवपत्न्यः समागताः । आदित्यश्चन्द्रमा भौमो बुधो जीवसितार्कजाः॥५॥
ग्रहास्त्वामभिषिञ्चन्तु राहुः केतुश्च तर्पिताः । देव-दानव-गन्धर्वयक्ष-राक्षस पन्नगाः ॥६॥
ऋषयो मनवो गावो देवमातर एव च । देवपत्न्यो द्रुमा नागा दैत्याश्चाप्सरसो गणाः ॥७॥
अस्त्राणि सर्वशस्त्राणि राजानो वाहनानि च । औषधानि च रत्नानि कालस्यावयवाश्च ये ॥८॥
सरितः सागराः शैलास्तीर्थानि जलदाः नदाः । एते त्वामभिषिञ्चन्तु सर्वकामार्थसिद्धये ॥९॥

ॐ देवस्यत्वासवितुः प्रसवेश्विनोर्बाहुभ्याम्पूष्णोहस्ताभ्याम् ॥ अश्विनो-भेषज्येनतेजसेब्रह्मवर्च्चसायाभिषिञ्चामि सरस्वत्यै भैषज्येनव्वीर्यान्नाद्यायाभिषिञ्चामीन्द्रस्येन्द्रियेणब्बलायश्रियैयशसेभिषिञ्चामि ॥१॥
कोसिकतमोसिकस्म्मैत्वाकायत्वा ॥ सुश्लोकसुमङ्गलसत्यराजन् ॥२॥

शिरोमेश्रीर्यशोमुखन्त्विषिः केशश्चश्मश्रूणि ।। राजामेप्राणोऽअमृतꣳ सम्राट्चक्षुर्विराट्श्रोत्रम् ।।३।। जिह्वामेभद्रंवाङ्महोमन्युः स्वराड्भामः।। मोदाः प्रमोदाऽअङ्गुलीरङ्गानिमित्रम्मेसदः ।।४।। बाहूमेबलमिन्द्रियꣳ हस्तौमेकर्मवीर्यम् ।। आत्माक्षत्रमुरोमम ।।५।। पृष्टीर्मेराष्ट्रमुदरमꣳ सौग्रीवाश्चश्रोणी ।। ऊरूऽअरक्त्नीजानुनीव्विशोमेङ्गानि सर्वतः ।। नाभिर्म्मेचित्तंविज्ञानम्पायुर्म्मेपचितिर्भसत् ।। आनन्दनन्दावाण्डौमेभगः सौभाग्यम्पसः ।। जङ्घाभ्याम्पद्भ्यान्धर्मोस्मिविशिराजा प्रतिष्ठितः ।।७।। प्रतिक्षत्रेप्रतिष्ठामिराष्ट्रेप्रत्यश्वेषुप्रतितिष्ठामिगोषु ।। प्रत्यङ्गेषुप्रतितिष्ठाम्यात्मन्प्रतिप्राणेषुप्रतितिष्ठामिपुष्टे प्रतिद्यावापृथिव्योः प्रतितिष्ठामियज्ञे ।।८।। त्रयादेवाऽएकादशत्रयस्त्रिꣳशाःसुराधसः बृहस्पतिपुरोहितादेवस्यसवितुः सवे ।। देवादेवैरवन्तुमा ।।९।। प्रथमाद्वितीयैर्द्विती-

यास्तृतीयैस्तृतीयाः सत्येन सत्यं यज्ञेनयज्ञोयजुर्भिर्यजूꣳषिसामभिः सामान्यृग्भिर्ऋचः पुरोनुवाक्याभिः पुरोनुवाक्यायाज्याभिर्याज्यावषट्कारैर्वषट्कारा ऽआहुतिभिराहुतयोमेकामान्समर्द्धयन्तु भूः स्वाहा ॥१०॥ ॐ द्यौः शान्तिरन्तरिक्षꣳ शान्तिः पृथिवीशान्तिरापः शान्तिरोषधयः शान्तिः ॥ वनस्पतयः शान्तिर्विश्वेदेवाः शान्तिर्ब्रह्मशान्तिः सर्वꣳ शान्तिः शान्तिरेवशान्तिः सामाशान्तिरेधि ॥११॥ ॐ तच्चक्षुर्देवहितम्पुरस्ताच्छुक्रमुच्चरत् ॥ पश्येमशरदः शतञ्जीवेमशरदः शतꣳ श्रृणुयामशरदः शतम्प्रब्रवाम शरदः शतमदीनाः स्यामशरदः शतम्भूयश्चशरदः शतात् ॥१२॥ ॐ स्वस्तिनऽइन्द्रोवृद्धश्रवाः स्वस्तिनः पूषाविश्ववेदाः स्वस्तिनस्तार्क्ष्योऽअरिष्टनेमिः स्वस्तिनोबृहस्पतिर्दधातु ॥१३॥ ॐ विश्वानि देवसवितर्दुरितानिपरासुव ॥ यद्भद्रन्तन्नऽआसुव ॥१४॥

ॐ यथेमां वाचङ्कल्याणीमावदानिजनेभ्यः ब्रह्मराजन्याभ्याꣳ शूद्रायचार्याय चस्वायचारणायच ।। प्रियोदेवानान्दक्षिणायैदातुरिहभूयासमयम्मे कामः समृद्ध्यतामुपमादोनमतु ।।१५।। ॐ आब्रह्मन्ब्राह्मणोब्रह्मवर्च-सीजायतामाराष्ट्रेराजन्यः शूरऽइषव्योतिव्याधीमहारथो जायतान्दोग्ध्री-धेनुर्वोढानड्वानाशुः सप्तिः पुरन्धिर्योषाजिष्णूरथेष्ठाः सभेयोयुवास्ययज-मानस्यवीरोजायतान्निकामेनिकामेनः पर्ज्जन्योवर्षतुफलवत्योनऽओषधयः पच्यन्तांयोगक्षेमोनः कल्पताम् ।। ॐ पुनस्त्वादित्यारुद्रावसवः समिन्धता-म्पुनर्ब्रह्माणोवसुनीथयज्ञैः ।। घृतेनत्वन्तन्वंवर्द्धयस्वसत्याः सन्तुयजमा-नस्यकामाः ।। दीर्घायुस्तऽओषधेखनितायस्मैचत्वा खनाम्यहम् ।। अथोत्वन्दीर्घायुर्भूत्वाशतवल्शाविरोहतात् ।। नतद्रक्षाꣳसिनपिशाचास्तर-न्तिदेवानामोजःप्रथमजꣳ ह्येतत् ।। योबिभर्तिदाक्षायणꣳ हिरण्यꣳ

सवेषुकृणुतेदीर्घमायुः समनुष्येषुकृणुतेदीर्घमायुः ।। ॐ मनसः काममाकूतिंवाचः सत्यमशीय ।। पशुनाꣳ रूपमन्नस्यरसोयशः श्रीः श्रयताम् ।।१६।।

रक्षाबन्धनम्-ॐ त्वंयविष्ठदाशुषोनॄँः पाहिश्रृणुधीगिरः ।। रक्षातोकमुतत्क्मना ।। ॐ येन बद्धो बली राजा दानवेन्द्रो महाबलः।।
तेन त्वां प्रतिबध्नामि रक्षे मा चल मा चल ।।

यस मन्त्रले रक्षासूत्र यजमानलाई बाँधिदिनू ।

तिलकम्-ॐ त्र्यायुषञ्जमदग्नेः- ललाटे । कश्यपस्य त्र्यायुषम्-ग्रीवायाम् ।।

यद्देवेषु त्र्यायुषम्-दक्षिणबाहुमूले । तन्नोऽअस्तु त्र्यायुषम्-हृदि।

माथिका मन्त्र पढ्दै यजमानलाई तिलक लगाइदिनू ।

यजमान इदं मण्डलाद्युपकरणमाचार्याय प्रतिपादयामीति जलेनोत्सर्गं कुर्यात् ।

ॐ प्रमादात्कुर्वतां कर्म प्रच्यवेताध्वरेषु च ।
स्मरणादेव तद्विष्णोः सम्पूर्णं स्यादिति श्रुतिः।।
यस्य स्मृत्या च नामोक्त्या तपोयज्ञक्रियादिषु ।
न्यूनं सम्पूर्णतां याति सद्यो वन्दे तमच्युतम् ।। ॐ अच्युताय नमः ३ ।

यजमानले यज्ञको उपकरण (खलो-फुलो) आचार्यलाई दिएँ- भनी संकल्प गरिदिनू ।

कायेन वाचा मनसेन्द्रियैर्वा बुद्ध्यात्मना वा प्रकृतिः स्वभावात्।।
करोमि यद्यत्सकलं परस्मै नारायणायेति समर्पयामि ।।१।।

यो मन्त्र पढेर कर्मपात्रको जल-कुश भूमिमा छाडिदिनू ।

अञ्जलिं बद्ध्वा ब्राह्मणान् प्रार्थयेत् – ममाऽमुककर्मणि यन्यूनातिरिक्तं तद् भवद्वचनात्सर्वं परिपूर्णमस्तु । ॐ अस्तु परिपूर्णम् —ब्राह्मणा ब्रुयुः।

अब ब्राह्मणलाई मेरो अमुक कर्म पूर्ण भयो ? भनेर सोध्नू र ब्राह्मणले 'पूर्ण भयो' भनिदिनू ।

ब्राह्मणपादान् प्रक्षाल्य पादोदकं गृहीत्वा तान्भोजयित्वाऽऽशिषो गृहीत्वा सुहृद्बन्धुवर्गादिभिः सह सोत्साहो भुञ्जीत ।। इति ।।

अब यजमानले ब्राह्मणको पाउ धुनू र भोजन गराउनू, अनि उनको आशीर्वाद लिएर आफ्ना बन्धुवर्ग सहित उत्साहपूर्वक भोजन गर्नू ।

शण्डामर्कहोमविधिः- तण्डुलकणमिश्रान्सर्षपान् गृहीत्वा । प्रथमाहुतौ- शण्डामर्का इति प्रजापतिऋषिरनुष्टुप्छन्दोऽग्निर्देवता सतिकाद्वाराग्नौ तण्डुलकणमिश्रसर्षपहोमे विनियोगः । ॐ शण्डामर्कऽउपवीरशौण्डकेय उलूखलः ।। मलिम्लुचोद्रोणासश्च्यवनोनश्यतादितः स्वाहा इदं शण्डामर्काभ्यामुपवीराय सौण्डिकेयाय मलिम्लुचाय द्रोणासायभ्यश्च्यवनाय नमः ।। द्वितीयाहुतौ- आलिखन्निति प्रजापतिर्ऋषिरनुष्टुप्छन्दोऽग्निर्देवता सूतिकाद्वाराग्नौ तण्डुलकणमिश्रसर्षपहोमे विनियोगः ।। ॐ आलिखन्ननिमिषः किंवदन्त उपश्रुतिः हर्यक्षः कुम्भीशत्रुः पात्रपाणि- र्नृमणिहन्त्रीमुखः सर्षपारुणश्च्यवनो नश्यतादिः स्वाहा ।। इदमालिखतेऽ निमिषाय किंवदद्भयः उपश्रुतये हर्यक्षाय कुम्भशत्रवे पात्रपाणये नृमणये हन्त्रीमुखाय सर्षपारुणायच्यवनाय नमः ।।इति।।

शण्डामर्क होममा- कनिका (टुटो) र सरस्यूँ लिई प्रथम आहुति विनियोग सहित मन्त्र पढेर दिनू अनि दोस्रो आहुतिमा पनि विनियोग र मन्त्र पढेर दिनुपर्दछ ।

हाम्रो प्रकाशनका केही पुस्तकहरू

खाँडो जगाउने
गोदान पद्धति
जूठो सूतक निर्णय
आरती संग्रह
नेपाली फिल्मी गीत
नेपाली लोकगीत ठूलो
नेपाली लोकगीत सानू
श्रीमद्भगवद्गीता ने.भा.टी.
विरक्तपुष्पाञ्जलि
दुर्गाकवच
शनिमृत्युञ्जय
छोरी बुहारीलाई अर्ति
चौबीस गायत्री
सानू कृष्णचरित्र

छोरीलाई अर्ति
चौरासी पूजा
स्वप्नाध्याय
रामगीता
पिनासको कथा
राशिमाला
सिद्धमन्त्रावली
भगवती स्तोत्र
चुटके लहरी
शान्तिकाध्याय
तासको जादू
समुद्रलहरी
वासिष्ठी विवाह
सन्तोषी माता

ज्ञानमाला
सती सावित्री
बेला पञ्चांग
रागमालश्री
रविकृत रामायण
प्रल्हाद भक्ति कथा
बुद्धिचानक
अर्जुनगीता
सत्यहरिश्चन्द्र कथा
गुणरत्नमाला
कोकशास्त्र
लक्षवर्ति पूजा
चाणक्यनीति दर्पण
घरेलू औषधी भाग १

प्राप्ति स्थान :

दुर्गा साहित्य भण्डार, पो० बा० नं० १०९६, नेपाली खपड़ा, वाराणसी -१